

HOUT WERELD

75
JAAR

JAARGANG 76 | NR. 8 | 23 JUNI 2023

HET VAKBLAD VOOR DE HOUTBRANCHE

Roeland Brekelmans, meubel- en gereedschapsmaker

Dubbelthema trappen & kozijnen
- Houten trap in opmars
- LCA's voor houten trappen?
- Nieuw: Climate Proof kozijn

Avonturieren met berkenmultiplex

De grote markt voor kromhout

DE KWESTIE BERKENMULTIPLY

Europese sancties tegen Rusland, nadat het land Oekraïne de oorlog verklaarde, zijn volkomen begrijpelijk, vinden Renate Verhoeven en Gert Jan Maseland. Ze zijn managers van het Ridderkerkse Rowood, handelsbedrijf in plaatmateriaal. De maatregelen pakken verwoestend uit voor iedereen die afhankelijk is van berkenmultiplex. Rowood vond razendsnel een - omslachtige - oplossing.

Door: Jan Maurits Schouten

Berkenbomen groeien toch overal? En je hebt toch alternatieve houtsoorten die net zo goed zijn? Vermoedelijk heeft er niemand in Brussel lang nagedacht over de consequenties van de sancties op producten onder taric-code 44, houtimport uit Rusland. Renate Verhoeven: 'Ik heb het nog persoonlijk proberen uit te leggen aan Europese parlementariërs. De totale import van Russisch hout op de complete houtomzet in Europa is misschien niet groot, maar berkenmultiplex was goed voor twee miljoen kuub per jaar. Gemaakt op veelal Europese machines volgens de Russische kwaliteitsstandaard GOST. Die enorme hoeveelheid viel in één keer weg.'

Rusland kent grote berkenwouden, met mooie stammen van bijzonder sterke sub-species. De bomen worden duurzaam geteeld. Dat was tenminste zo vóór de internationale certificeerder FSC zich, vanwege de Russische oorlog, terugtrok uit dat land en ook PEFC de banden doorsneed met het Russische FRC. In Scandinavië, de Baltische staten en Oost-Europa, waaronder Oekraïne, groeien ook duurzame berkenbossen. Maar de multiplex-productie is nergens zo groot geworden, juist omdat de Russen het allemaal zo goed voor elkaar hadden.

Gert Jan Maseland van Rowood: 'Ons bedrijf is niet echt een handelsbedrijf, meer

Gert Jan Maseland (links) en Renate Verhoeven bij reeds verkochte stapels Lets berkenmultiplex uit China in de bedrijfsopslag in Ridderkerk.

Foto: Jan Maurits Schouten

een handelsspecialist. We hebben een breed assortiment: eucalyptus hardboards, WRC boeidelen, OSB, spaanplaat, constructiemultiplex van vurenhout, populier, okoumé en dus ook berkenmultiplex. Alles heeft zijn eigen toepassingen. Wij leveren zowel aan de handel als rechtstreeks aan de industrie, zoals parketproducenten, HPL-plakkers en meubelmakers. Daar is berkenmultiplex de norm. Omdat het sterk en vormvast is en heel vlak, zodat je het goed kunt beplakken met folies. En in de parketwereld is er eigenlijk geen alternatief, omdat berken vrijwel dezelfde EMC-waarde heeft als het eikenhout dat voor de meeste houten vloeren wordt gebruikt. Pas je een andere soort multiplex toe, dan is de kans op kromtrekken, delaminatie en andere schades groot.' Verhoeven: De vloerenindustrie heeft in het verleden in allerlei onderzoeken verschillende multiplexen uitgetest. Berkenhout kwam daar gewoon steeds als beste uit de bus.'

De berkenmultiplex-wereld heeft sowieso roerige tijden achter de rug. Aan het begin van de coronatijd moesten veel fa-

brieken in de Benelux verplicht dicht, terwijl de aanvoer vanuit Rusland gewoon doorliep. Rowood bouwde in alle haast een extra opslagruimte om de voorraad kwijt te kunnen. Die voorraad kwam even later weer goed van pas vanwege de hausse in de bouw. Er kwam grote druk op de markt. Verhoeven: 'Wij hebben langlopende leveringscontracten met verschillende fabrieken. Opeens waren die niet meer heilig: iedereen was partijen aan het opkopen en we moesten soms flink onderhandelen om zelfs maar iets geleverd te krijgen.' En dan had je nog de vrij plotse antidumping-regelgeving van de EU op berkenmultiplex, enige maanden voor de Russische inval in Oekraïne. Die had daar niets mee te maken. De Poolse multiplexfabrieken kregen die heffingen ingevoerd om hun concurrentiepositie te beschermen. Daarop voerde Rusland heffingen in op de export van Russische boomstammen. Maseland: 'Dat was in november 2021. Een vrij zinloze toestand waar niemand baat bij had maar die wel tot een prijsstijging van 17 procent leidde.

De prijs van Russisch berkenmultiplex is altijd op en neer gegaan, dat heeft meer te maken met de Amerikaanse economie dan met handelsbeperkingen. Amerikaanse inkopers kopen tegen elke prijs als ze hout nodig hebben, en juist helemaal niet als er geen vraag is.'

En toen kwam de oorlog in Oekraïne en als eerste een verbod op vrachtwagens uit Rusland om de Europese grens over te steken. Verhoeven: 'Op 9 april was dat. Voor ons waren er op dat moment meerdere vrachtwagens onderweg in Rusland. Sommige reden al twaalf dagen en waren net bij de grens en mochten Europa niet meer in. Wanhopige transporteurs kregen we aan de lijn. Mensen die dreigden de vracht gewoon van de wagen te kieperen, plaatmateriaal waarvoor we al hadden betaald, al voordat het überhaupt was geproduceerd.'

STAMPVOL SCHIP

In het midden van die crisis volgde de aankondiging al van de volgende sanctie: op alle invoer vanuit Rusland, ingangsd- >>

Foto: Rowood

De fineerrollen in eigen fabriek geproduceerd.

Foto: Rowood

De Chinese fabriek voert het complete productieproces uit, van stomen tot persen.

tum 10 juni 2022. En ondertussen regende het persoonlijke sancties voor oligarchen, waarvan er meerdere belangen bleken te hebben in multiplexfabrieken. Verhoeven: 'We zagen nog één kans: vóór 10 juni een schip uit de haven van Sint Petersburg laten vertrekken, zo vol mogelijk geladen met berkenmultiplex dat niet van oligarchenfabrieken afkomstig was.' Zo gezegd, zo gedaan. Het lukte Rowood om een schip te charteren, dat vol te laden met berkenmultiplex (een aantal concullega-bedrijven mochten ook een vracht meesturen) en dat voor 10 juni ingeklaard te hebben in de haven van Rotterdam.

Rond die allerlaatste Russische partij is veel te doen geweest. De douane heeft er intensief naar gekeken, net als de ABN Amro Bank en het Financieele Dagblad schreef er over. Verhoeven: 'We hebben volledige clearance over de partij gekre-

gen, de papieren waren in orde en wij wisten ook dat alles klopte.' Die scheepslading is inmiddels vrijwel geheel verkocht en verwerkt in de industrie.

LETLAND EN CHINA

Een compleet andere zaak, over een compleet andere partij berkenmultiplex, uit een ander deel van de wereld komt hier, mede door verwarring in de krant, dwars doorheen. Dat leidt tot onrust in de markt. Die zaak draait om niet meer dan 13 vrachtwagenladingen berkenmultiplex gemaakt van fineer uit Letland en gemaakt in China. En dat is een verhaal apart.

Door de sancties op Rusland is de handel in berkenmultiplex volledig verstoord. De sancties pakken bijzonder slecht uit voor Europa. En zijn ook slecht voor de bossen op verschillende plekken van onze planeet. Maseland: 'In Amerika en Canada

gelden alleen importhellingen. Dat is vreemd. De Russische fabrieken blijven dus gewoon produceren, er gaan grote volumes naar Azië, het Midden-Oosten en Amerika, maar dus zonder duurzaamheids certificaten en zonder garantie dat er weer nieuwe bomen aangeplant worden.'

Verhoeven: 'Er wordt nu veel hardhoutmultiplex geïmporteerd uit Indonesië en China. De herkomst van dat hout is lang niet altijd een duurzaam beheerd bos. China heeft wel grote berkenbossen en werkt er hard aan om die gecertificeerd te krijgen. Alleen is dat een andere ondersoort, de *Betula alnoides*, rozig van kleur, minder wit dan de berkensoorten *Betula pendula* of *Betula alba*.'

Het was stom toeval dat Verhoeven vlak voor de Russische inval een nieuwe kracht op de administratie aannam. De nieuwe collega is van Chinese komaf. 'Hij deed

Foto: Rowood

Chinees berken kan uit duurzaam beheerde bossen komen, maar het is een species die meer roze is dan wat Europa gewend is.

Foto: Jan Maurits Schouten

Multiplex wordt ook in Oekraïne gemaakt, ook in die producten handelt Rowood.

een open sollicitatie, de internationale houthandel leek hem interessant. Ik zei dat we voorlopig alleen werk op de administratie hadden, dat wilde hij wel doen.' Toen de sancties losbarstten kreeg deze native speaker opeens een compleet nieuwe functie.

Verhoeven: 'In de loop der jaren hebben we heel veel kennis over multiplex opgebouwd. Ik heb onze Russische leveranciers heel vaak bezocht dus ik wist precies wat we zochten: een bedrijf dat de hele productieketen van berkenmultiplex geheel in eigen hand heeft.' En er is een ander stom toeval: in de Baltische staten investeerden Chinese ondernemers begin 2022 in de productie van duurzaam beheerd berkenhout, in zagerijen en in de productie van fineer. De eerst berkenproducten verscheepten ze naar China om daar verder te verwerken.

Er zijn best veel producenten van plaatmateriaal in China, maar wie zelf geen Chinees spreekt, is op handelaren aangewezen, want in tegenstelling tot Russen spreken maar weinig Chinese fabrikanten Engels. Verhoeven: 'Mede daarom heeft Chinees multiplex een heel slechte reputatie. Er bestaat geen kwaliteitsstandaard zoals de Russische GOST. Nadat de nieuwe collega met heel veel google-, mail- en belwerk een selectie had gemaakt zijn we fabrieken gaan bezoeken. Berkenstammen moet je eerst koken voordat je ze schilt. En de fineer kun je niet alleen in de zon laten drogen, dat moet in droogkamers. En dan hebben de fineren soms afwijkende maten, wordt er met andere lijmen verlijmd, onder te hoge of te lage druk, waardoor er spanning in de platen komt en soms worden houtsoorten door elkaar gemengd.'

Uiteindelijk vonden Verhoeven en haar collega een fabriek die de gewenste kwaliteit kon leveren. Die bleek al te werken met het berkenhout uit Letland. Verhoeven: 'Bijzonder: deze fabriek kan fineren tot drie meter maken en dus langsgefineerde platen van die lengte. En ze hebben alles in eigen hand, van het koken tot het eindproduct. Ze produceren voor Chinese treinfabrikanten vloeren en binnenwanden. Daarom leveren ze deze hoge kwaliteit.'

Met als groot voordeel dat het toegepaste berken dus uit Letland komt. Rowood wil namelijk per se het juiste berken-

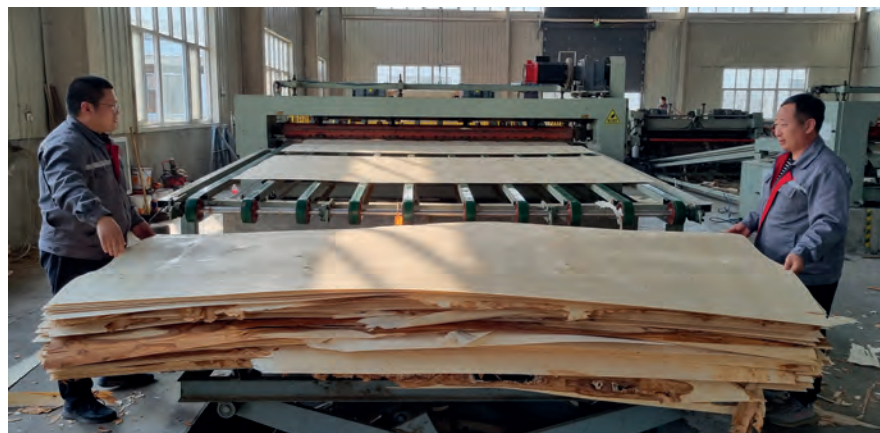

Foto: Rowood

De Chinese fabriek kan fineren tot 3 meter en dus langsgefineerde platen van die lengte maken.

houttype uit gecertificeerde bossen gebruiken. Mede om geen enkel probleem te hebben met de EUTR-bepalingen. Verhoeven en haar Chinese collega reisden naar Letland en legden contacten met de Baltische leveranciers om de puntjes op de i te zetten. Maseland: 'In de plaatwereld is het niet ongebruikelijk dat grondstoffen over de hele wereld vervoerd worden en de eindproducten ook. Maar dit is natuurlijk best extreem. En de levertijden zijn enorm: waar we vroeger een bestelling binnen vier weken in Nederland konden hebben, moet je nu rekenen in maanden.' De boomstammen gaan per scheepscontainer naar China. 'Dat kan uit omdat de containerprijzen enorm gedaald zijn.' De stammen worden vervolgens verwerkt door de fabriek en de producten komen per container naar Nederland. In Ridderkerk liggen de eerste partijen inmiddels in de opslag, tot op de laatste splinter verkocht. Ook voor multiplex van zowel eucalyptus als populier vond Rowood Chinese leveranciers die met dezelfde kwaliteitsnormen en fineerdiktes produceren als hun Europese collega's.

En zo was het bescheiden Rowood al in augustus, een half jaar na het begin van de oorlog, in staat om berkenmultiplex uit China te leveren, gemaakt van Lets berken. Dat gelukkige toeval maakte afnemers wantrouwend. Was dat wel zuivere koffie? Verhoeven: 'Twee handelsklanten van ons tipten de douane en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA). Hun bestelling, 13 containers met plaatmateriaal, betonplex en multiplex in ver-

schillende maten, zijn uitgebreid gecontroleerd. We konden al snel overtuigend aantonen wat de herkomst was.' Tot op de dag van vandaag is er over die twee partijen een betalingsgeschil. De rechtszaak hierover dient in november.

Maseland: 'Wat we op deze manier naar Europa halen is natuurlijk niets vergeleken met die twee miljoen kuub berkenmultiplex van vroeger. We moeten met zijn allen leren onze klanten goed te adviseren. Berkenmultiplex werd tot voor kort voor werkelijk alle toepassingen gebruikt. Het is nu zaak om mee te denken met de klant: voor parketfabrikanten is er niet echt een alternatief. Maar betonplex hoeft bijvoorbeeld niet altijd van berken te zijn, eucalyptusmultiplex kan dan ook. Soms kun je naar heel ander plaatmateriaal overstappen. Wij zijn in ieder geval blij dat we klanten die per se berkenmultiplex nodig hebben kunnen beleveren.'

Verhoeven: 'We laten het hele proces van ons berkenmultiplex door een onafhankelijke partij, Veritas, controleren. Maar heel moeilijk is dat niet: we weten waar de bomen vandaan komen en de rest gebeurt in de fabriek. Een deel van de handel is echt keihard getroffen door die sancties. En des te meer verwonder ik me als ik bij een groot woonwarenhuis tussen de berkenhouten meubels loop of een berkenhouten lepeltje bij mijn ijsje krijg bij een hamburgerketen. Iedereen is op zoek naar goed, duurzaam, betaalbaar en sowieso legaal berkenhout. Maar waar komt dat hout dan allemaal vandaan?' <<